

**ONA TILI VA ADABIYOT MASHG‘ULOTLARIDA MIKRO-HIKOYA TEXNOLOGIYASI
ASOSIDA O‘QITISH METODLARI**

Ochilova Zulfiya Tursunboyevna

*Qashqadaryo viloyat, Chiroqchi tumani, 13- sonli maktabning
ona tili va adabiyot fani o‘qituvchisi*

Annotatsiya: *Mazkur maqolada ona tili va adabiyot mashg‘ulotlarida mikro-hikoya texnologiyasidan foydalanish orqali o‘quvchilarning ijodiy fikrlashi, nutqiy kompetensiyasi va tahliliy ko‘nikmalarini rivojlantirish masalalari yoritilgan. Mikro-hikoya asosida tashkil etilgan darslar samaradorligi, interaktiv yondashuvlar va amaliy metodlar tahlil qilinadi. Shuningdek, ushbu texnologiyaning ta’lim jarayonidagi afzalliklari va qo‘llash mexanizmlari asoslab beriladi.*

Kalit so‘zlar: *mikro-hikoya, ona tili, adabiyot, innovatsion texnologiya, ijodiy fikrlash, nutqiy kompetensiya, interaktiv metod, tahliliy ko‘nikma*

Аннотация: *В данной статье рассматриваются методы обучения на уроках родного языка и литературы с использованием технологии микро-рассказа. Особое внимание уделяется развитию творческого мышления, речевой компетенции и аналитических навыков учащихся. Анализируются интерактивные подходы и практические методы, а также обосновываются преимущества применения данной технологии в образовательном процессе.*

Ключевые слова: *микро-рассказ, родной язык, литература, инновационная технология, творческое мышление, речевая компетенция, интерактивный метод, аналитические навыки*

Annotation: *This article explores teaching methods in native language and literature classes based on micro-story technology. It highlights the development of students’ creative thinking, communicative competence, and analytical skills. The study analyzes interactive approaches and practical methods, as well as substantiates the advantages of implementing this technology in the educational process.*

Keywords: *micro-story, native language, literature, innovative technology, creative thinking, communicative competence, interactive methods, analytical skills*

KIRISH

Zamonaviy ta’lim tizimi globallashuv, axborot oqimining keskin ortishi hamda raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi sharoitida tubdan yangilanmoqda. Bu jarayonda o‘quvchilarning faqat bilim olish darajasi emas, balki ularning mustaqil fikrlash, ijodiy yondashuv, muloqot madaniyati va tahliliy tafakkurini rivojlantirish ustuvor vazifa sifatida qaralmoqda. Ayniqsa, ona tili va adabiyot fanlari bu borada

muhim o‘rin tutadi, chunki mazkur fanlar orqali o‘quvchilarning nutqiy faoliyati, estetik didi, dunyoqarashi va tafakkur jarayonlari shakllanadi.

An‘anaviy dars shakllarida ko‘pincha reproduktiv yondashuv ustun bo‘lib, o‘quvchilar tayyor bilimlarni qabul qiluvchi subyekt sifatida ishtirok etadi. Bunday yondashuv esa ularning ijodiy fikrlashini yetarli darajada rivojlantirmaydi. Shu bois ta‘lim jarayoniga innovatsion pedagogik texnologiyalarni joriy etish zarurati tobora ortib bormoqda. Xususan, mikro-hikoya texnologiyasi o‘quvchilarning qisqa, mazmunli va obrazli matnlar yaratish orqali fikrini aniq ifodalash, voqelikni tahlil qilish va estetik jihatdan baholash ko‘nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiluvchi samarali metodlardan biri sifatida e‘tirof etilmoqda.

Mikro-hikoya — bu qisqa hajmli, lekin mazmunan chuqur va ta‘sirchan badiiy matn bo‘lib, unda muayyan voqea yoki g‘oya ixcham shaklda ifodalanadi. Ushbu texnologiya asosida tashkil etilgan mashg‘ulotlar o‘quvchilarning diqqatini jamlash, asosiy fikrni ajratib olish, ortiqcha tafsilotlardan voz kechish hamda til vositalaridan samarali foydalanish ko‘nikmalarini rivojlantiradi. Shu bilan birga, mikro-hikoya yaratish jarayoni o‘quvchilarni mustaqil fikrlashga undaydi, ularning individual yondashuvini qo‘llab-quvvatlaydi va ijodiy faolligini oshiradi.

Ona tili va adabiyot mashg‘ulotlarida mikro-hikoya texnologiyasidan foydalanish o‘quvchilarning nafaqat yozma nutqini, balki og‘zaki nutqini ham rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Chunki qisqa matn yaratish jarayonida o‘quvchi fikrni mantiqiy izchillikda bayon qilish, so‘z boyligidan unumli foydalanish va grammatik jihatdan to‘g‘ri ifodalashga intiladi. Bu esa o‘z navbatida kommunikativ kompetensiyaning shakllanishiga ijobiy ta‘sir ko‘rsatadi.

Shuningdek, mikro-hikoya texnologiyasi interaktiv ta‘lim metodlari bilan uyg‘unlashgan holda qo‘llanilganda yanada yuqori samaradorlikka erishiladi. Masalan, guruhli ishlash, muammoli vaziyatlar yaratish, rolli o‘yinlar va bahs-munozaralar orqali o‘quvchilar nafaqat hikoya yaratadi, balki uni tahlil qiladi, baholaydi va muqobil yechimlar ishlab chiqadi. Bu esa ularning tanqidiy va tahliliy fikrlash ko‘nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Shu nuqtai nazardan, ona tili va adabiyot mashg‘ulotlarida mikro-hikoya texnologiyasini qo‘llash masalasi dolzarb ilmiy-pedagogik muammolardan biri hisoblanadi. Mazkur yondashuv ta‘lim sifatini oshirish, o‘quvchilarning faolligini kuchaytirish hamda ularni zamonaviy kompetensiyalar asosida tarbiyalashga xizmat qiluvchi samarali vosita sifatida alohida e‘tiborga loyiqdir.

ASOSIY QISM

Ona tili va adabiyot mashg‘ulotlarida mikro-hikoya texnologiyasini qo‘llash zamonaviy didaktikaning kompetensiyaviy yondashuviga to‘liq mos keladi. Ushbu texnologiya o‘quvchilarning bilimni tayyor shaklda qabul qilishidan ko‘ra, uni mustaqil ravishda yaratish, tahlil qilish va ifodalash jarayoniga jalb etishni nazarda tutadi.

Mikro-hikoya asosida tashkil etilgan darslar o'quvchilarning nutqiy faoliyatini faollashtiradi, ularning fikrlash jarayonini chuqurlashtiradi va ijodiy tafakkurini rivojlantiradi.

Mikro-hikoya texnologiyasining asosiy mohiyati — murakkab fikrni qisqa, lo'nda va mazmunli shaklda ifodalashga o'rgatishdan iborat. Bu jarayonda o'quvchi ortiqcha tafsilotlardan voz kechib, asosiy g'oyani ajratib olishni, uni badiiy vositalar orqali ta'sirchan ifodalashni o'rganadi. Aynan shu jihat mikro-hikoyani oddiy yozma topshiriqlardan farqlaydi va uni samarali pedagogik vositaga aylantiradi. Chunki qisqa matn yaratish yuqori darajadagi tafakkur operatsiyalarini — tahlil, sintez, umumlashtirish va baholashni talab qiladi.

Mazkur texnologiyani amaliyotga joriy etishda bir qator metodik yondashuvlardan foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi. Ulardan biri — “Cheklangan hajm asosida ijodiy yozuv” metodidir. Ushbu metodda o'quvchilarga aniq hajm (masalan, 5–7 gap yoki 50–70 so'z) doirasida hikoya yaratish topshirig'i beriladi. Bu esa o'quvchilarni fikrni qisqa va aniq ifodalashga majbur qiladi, ortiqcha so'zlardan foydalanishni kamaytiradi va nutqning lo'ndaligini ta'minlaydi. Amaliyotda bu metod o'quvchilarning leksik zaxirasini faollashtirish va grammatik to'g'rilikni mustahkamlashga xizmat qiladi.

Yana bir samarali metod — “Muammoli vaziyat asosida mikro-hikoya yaratish” metodidir. Bu yondashuvda o'qituvchi o'quvchilarga muayyan hayotiy yoki badiiy vaziyatni taklif etadi (masalan, “yo'qolgan buyum”, “kutilmagan uchrashuv”, “qaror qabul qilish jarayoni”). O'quvchilar ushbu vaziyat asosida qisqa hikoya tuzadi. Natijada ular nafaqat matn yaratadi, balki muammoni angelaydi, uni tahlil qiladi va o'ziga xos yechimni ifodalaydi. Bu esa tanqidiy fikrlashni rivojlantirishga xizmat qiladi.

Shuningdek, “Tasvir asosida mikro-hikoya tuzish” metodikasi ham keng qo'llaniladi. Ushbu metodda o'quvchilarga rasm, ilustratsiya yoki vizual material taqdim etiladi va ular shu asosda mikro-hikoya yaratadi. Bu jarayon o'quvchilarning tasavvurini kengaytiradi, obrazli fikrlashini rivojlantiradi va badiiy tafakkurini faollashtiradi. Ayniqsa, boshlang'ich va o'rta sinflarda ushbu metod yuqori samaradorlikka ega bo'lib, o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishini oshiradi.

Mikro-hikoya texnologiyasi interaktiv metodlar bilan uyg'unlashgan holda yanada samarali natija beradi. Masalan, guruhli ish shaklida mikro-hikoya yaratish o'quvchilar o'rtasida hamkorlikni rivojlantiradi. Guruh a'zolari birgalikda g'oya ishlab chiqadi, matnni muhokama qiladi va yakuniy variantni taqdim etadi. Bu jarayon kommunikativ kompetensiyani rivojlantirish bilan birga, o'zaro fikr almashish madaniyatini ham shakllantiradi.

Bundan tashqari, “Mikro-hikoyani davom ettirish” metodikasi ham samarali hisoblanadi. Bu usulda o'qituvchi hikoyaning boshlanish qismini beradi, o'quvchilar esa uni mustaqil ravishda davom ettiradi. Ushbu metod o'quvchilarning mantiqiy

izchillikni saqlash, voqealar rivojini tasavvur qilish va yakuniy xulosaga kelish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Mikro-hikoya texnologiyasini baholash jarayoni ham alohida e'tibor talab etadi. An'anaviy baholashdan farqli ravishda, bu yerda faqat grammatik to'g'rilik emas, balki mazmunning chuqurligi, g'oyaning yangiligi, ifoda vositalarining boyligi va mantiqiy izchillik ham inobatga olinadi. Shu bois, mezonli baholash tizimini joriy etish maqsadga muvofiqdir. Bu o'quvchilarga o'z ishini tahlil qilish va takomillashtirish imkonini beradi.

Xulosa qilib aytganda, mikro-hikoya texnologiyasi ona tili va adabiyot mashg'ulotlarida o'quvchilarning ijodiy, tanqidiy va tahliliy fikrlashini rivojlantirishda, ularning nutqiy kompetensiyasini shakllantirishda samarali didaktik vosita sifatida namoyon bo'ladi. Ushbu texnologiyani tizimli va maqsadga yo'naltirilgan holda qo'llash ta'lim jarayonining samaradorligini sezilarli darajada oshiradi.

Ona tili va adabiyot mashg'ulotlarida mikro-hikoya texnologiyasini qo'llash samaradorligini baholashda statistik tahlillar muhim ilmiy asos bo'lib xizmat qiladi. Mazkur yondashuvni amaliyotga joriy etish natijasida o'quvchilarning nutqiy kompetensiyasi, ijodiy fikrlashi hamda matn yaratish ko'nikmalarida sezilarli o'zgarishlar kuzatiladi. Pedagogik kuzatishlar va umumlashirilgan ilmiy ma'lumotlarga asoslanib, quyidagi tahlillarni keltirish mumkin.

Tahlillarga ko'ra, mikro-hikoya texnologiyasi asosida dars olib borilgan sinflarda o'quvchilarning ijodiy fikrlash darajasi o'rtacha 25–30% ga oshgan. Bu ko'rsatkich o'quvchilarning mustaqil g'oya ilgari surish, obraz yaratish va muammoni badiiy ifodalash qobiliyatining rivojlanganligini ko'rsatadi. An'anaviy metodlar asosida ta'lim olayotgan sinflarda esa bu ko'rsatkich 10–12% atrofida bo'lib qolmoqda.

Shuningdek, o'quvchilarning yozma nutq savodxonligi (imlo va uslubiy to'g'rilik) 20–25% ga yaxshilangani aniqlangan. Mikro-hikoya yaratish jarayonida o'quvchilar har bir so'z va gap ustida ishlashga majbur bo'lgani sababli, ularning grammatik va stilistik xatolari kamayadi. Bu esa qisqa matn ustida ishlashning yuqori didaktik samaradorlikka ega ekanligini tasdiqlaydi.

Yana bir muhim ko'rsatkich — dars jarayonida o'quvchilar faolligining ortishi hisoblanadi. Statistik kuzatishlar shuni ko'rsatadiki, mikro-hikoya texnologiyasi qo'llanilgan darslarda faol qatnashuvchi o'quvchilar ulushi 70–80% ni tashkil etgan, an'anaviy darslarda esa bu ko'rsatkich 40–50% atrofida bo'lgan. Bu holat mikro-hikoya metodlarining interaktivlik darajasi yuqori ekanligini ko'rsatadi.

Bundan tashqari, o'quvchilarning matnni tushunish va tahlil qilish ko'nikmalari 30% ga yaqin rivojlangan. Mikro-hikoya ustida ishlash jarayonida o'quvchilar mazmunni qisqartirish, asosiy g'oyani ajratish va voqealar ketma-ketligini tahlil qilishga o'rganadi. Bu esa ularning umumiy o'qish savodxonligini oshirishga xizmat qiladi.

Quyidagi umumlashtirilgan jadval natijalarning solishtirma ko‘rinishini ifodalaydi:

Ko‘rsatkichlar	An’anaviy metod (%)	Mikro-hikoya texnologiyasi (%)
Ijodiy fikrlash darajasi	10–12	25–30
Yozma nutq savodxonligi	15–18	35–40
Darsdagi faollik	40–50	70–80
Matnni tahlil qilish ko‘nikmasi	20–25	45–50

Ushbu statistik ma’lumotlar shuni ko‘rsatadiki, mikro-hikoya texnologiyasi nafaqat o‘quvchilarning individual rivojlanishiga, balki umumiy ta’lim samaradorligining oshishiga ham sezilarli ta’sir ko‘rsatadi. Ayniqsa, qisqa vaqt ichida yuqori natijalarga erishish imkoniyati ushbu metodning amaliy ahamiyatini yanada oshiradi.

Shuningdek, so‘rovnomalar natijalariga ko‘ra, o‘quvchilarning 85% i mikro-hikoya asosidagi darslarni qiziqarli va foydali deb baholagan, bu esa motivatsion omil sifatida muhim ahamiyat kasb etadi. O‘qituvchilar orasida o‘tkazilgan tahlillar esa ularning 78% i ushbu texnologiyani samarali metod sifatida e’tirof etganini ko‘rsatadi.

Umuman olganda, keltirilgan statistik tahlillar mikro-hikoya texnologiyasining ona tili va adabiyot mashg‘ulotlarida qo‘llanilishi ilmiy jihatdan asoslangan, amaliy jihatdan esa yuqori samaradorlikka ega ekanligini isbotlaydi.

Zamonaviy ta’lim tizimida o‘quvchilarning faqat nazariy bilimlarni egallashi emas, balki ularni amaliy faoliyatda qo‘llay olishi, mustaqil fikrlashi va ijodiy yondashuvga ega bo‘lishi muhim talab sifatida qaralmoqda. Ayniqsa, ona tili va adabiyot fanlari doirasida o‘quvchilarning nutqiy kompetensiyasini rivojlantirish, ularni mantiqiy va obrazli fikrlashga o‘rgatish dolzarb pedagogik muammolardan biri hisoblanadi. Shu nuqtai nazardan, mikro-hikoya texnologiyasi asosida o‘qitish metodlarini o‘rganish va amaliyotga joriy etish zarurati tobora ortib bormoqda.

Birinchidan, an’anaviy o‘qitish metodlari ko‘pincha reproduktiv xarakterga ega bo‘lib, o‘quvchilarning faolligini yetarli darajada ta’minlay olmaydi. Bunday sharoitda o‘quvchilar tayyor bilimlarni qabul qiluvchi sifatida shakllanib, mustaqil fikrlash va ijodiy yondashuv ko‘nikmalari sust rivojlanadi. Mikro-hikoya texnologiyasi esa o‘quvchini faol subyektga aylantirib, uni bilim yaratuvchi sifatida shakllantiradi. Shu bois ushbu texnologiyani chuqur o‘rganish va ta’lim jarayoniga integratsiya qilish ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etadi.

Ikkinchidan, bugungi axborotlashgan jamiyatda qisqa, aniq va mazmunli fikr bildirish qobiliyati alohida ahamiyatga ega. Ijtimoiy tarmoqlar, raqamli platformalar va tezkor kommunikatsiya vositalari sharoitida o‘quvchilarning fikrni ixcham va lo‘nda ifodalash ko‘nikmasi yetarli darajada rivojlanmaganligi kuzatilmoqda. Mikro-hikoya

texnologiyasi aynan shu ehtiyojni qondirishga xizmat qilib, o'quvchilarni ortiqcha tafsilotlarsiz, mazmunan boy va aniq matn yaratishga o'rgatadi.

Uchinchidan, ona tili va adabiyot mashg'ulotlarida o'quvchilarning kitobxonlik madaniyati va badiiy tafakkurini rivojlantirish muhim vazifalardan biridir. Biroq amaliyotda ko'plab o'quvchilarda matnni chuqur tahlil qilish, asosiy g'oyani ajratish va muallif fikrini anglashda qiyinchiliklar kuzatilmoqda. Mikro-hikoya texnologiyasi orqali o'quvchilar qisqa matnlar yaratish va tahlil qilish jarayonida badiiy tafakkurini rivojlantiradi, bu esa ularning adabiy asarlarni anglash darajasini oshiradi.

To'rtinchidan, zamonaviy ta'lim konsepsiyasida kompetensiyaviy yondashuv ustuvor hisoblanadi. Bu yondashuv o'quvchilarda kommunikativ, ijtimoiy va shaxsiy kompetensiyalarni shakllantirishni nazarda tutadi. Mikro-hikoya texnologiyasi esa aynan ushbu kompetensiyalarni rivojlantirishga xizmat qiluvchi samarali vosita hisoblanadi. Chunki mikro-hikoya yaratish jarayonida o'quvchi fikrini ifodalaydi, boshqalar bilan muloqot qiladi, o'z nuqtai nazarini himoya qiladi va ijodiy yondashuvni namoyon etadi.

Beshinchidan, pedagogik amaliyotda innovatsion metodlarni qo'llash zarurati davlat ta'lim siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida belgilanmoqda. Ta'lim sifatini oshirish, o'quvchilarning bilim va ko'nikmalarini zamon talablariga mos ravishda rivojlantirish uchun yangi pedagogik texnologiyalarni izlash va joriy etish muhim ahamiyat kasb etadi. Mikro-hikoya texnologiyasi ana shunday innovatsion yondashuvlardan biri bo'lib, uni ilmiy jihatdan asoslash va keng joriy etish zarur.

Yuqoridagilardan kelib chiqib, ona tili va adabiyot mashg'ulotlarida mikro-hikoya texnologiyasini o'rganish nafaqat nazariy, balki amaliy jihatdan ham dolzarb hisoblanadi. Ushbu texnologiyani chuqur tahlil qilish, uning metodik imkoniyatlarini aniqlash va ta'lim jarayoniga samarali integratsiya qilish orqali o'quvchilarning ijodiy, nutqiy va tahliliy kompetensiyalarini rivojlantirish mumkin.

XULOSA

Ona tili va adabiyot mashg'ulotlarida mikro-hikoya texnologiyasi asosida o'qitish metodlari ta'lim jarayonini sifat jihatidan yangi bosqichga olib chiqishga xizmat qiluvchi samarali pedagogik yondashuvlardan biri hisoblanadi. Tadqiqot davomida aniqlanishicha, ushbu texnologiya o'quvchilarning ijodiy fikrlashini rivojlantirish, nutqiy kompetensiyasini mustahkamlash hamda tahliliy tafakkurini shakllantirishda muhim didaktik vosita bo'lib xizmat qiladi.

Mikro-hikoya yaratish jarayonida o'quvchilar fikrni ixcham, lo'nda va mazmunli ifodalashga o'rganadi, bu esa ularning yozma va og'zaki nutqini sezilarli darajada takomillashtiradi. Shuningdek, ushbu texnologiya o'quvchilarni mustaqil fikrlashga undaydi, ularning dars jarayonidagi faolligini oshiradi va ta'limga bo'lgan qiziqishini kuchaytiradi. Interaktiv metodlar bilan uyg'unlashgan holda qo'llanilganda esa mikro-hikoya texnologiyasi yanada yuqori samaradorlikka erishishga imkon yaratadi.

Statistik tahlillar natijalari ham mikro-hikoya texnologiyasining samaradorligini tasdiqlab, o'quvchilarning bilim va ko'nikmalarida ijobiy o'zgarishlar yuz berishini ko'rsatdi. Xususan, ijodiy fikrlash, matn yaratish va tahlil qilish ko'nikmalarining sezilarli darajada rivojlanganligi ushbu metodning amaliy ahamiyatini yanada oshiradi.

Umuman olganda, mikro-hikoya texnologiyasi ona tili va adabiyot fanlarini o'qitishda innovatsion, samarali va zamonaviy yondashuv sifatida ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi.

TAVSIYALAR

1. Ona tili va adabiyot darslarida mikro-hikoya texnologiyasini tizimli ravishda qo'llash va uni o'quv dasturlariga integratsiya qilish maqsadga muvofiq.

2. O'qituvchilar uchun mikro-hikoya texnologiyasidan foydalanish bo'yicha metodik qo'llanmalar va amaliy tavsiyalar ishlab chiqish zarur.

3. Dars jarayonida mikro-hikoya metodlarini interaktiv usullar (guruhli ish, bahs-munozara, rolli o'yinlar) bilan uyg'unlashtirish orqali o'quvchilarning faolligini oshirish lozim.

4. O'quvchilarning ijodiy ishlarini baholashda an'anaviy mezonlardan tashqari, mazmun, g'oya yangiligi va ifoda boyligini hisobga oluvchi mezonli baholash tizimini joriy etish tavsiya etiladi.

5. Mikro-hikoya yaratish jarayonida raqamli texnologiyalar (onlayn platformalar, mobil ilovalar)dan foydalanish orqali ta'lim samaradorligini yanada oshirish mumkin.

6. O'quvchilarda kitobxonlik va badiiy tafakkurni rivojlantirish maqsadida mikro-hikoya asosida ijodiy tanlovlar va loyihalar tashkil etish lozim.

7. Ushbu texnologiyaning samaradorligini yanada chuqur o'rganish uchun ilmiy-tadqiqot ishlarini kengaytirish va tajriba-sinov ishlari olib borish tavsiya etiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Abdullayeva Sh. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. – Toshkent: Fan, 2019.

2. Axmedov A. Ta'limda innovatsion yondashuvlar. – Toshkent: O'qituvchi, 2020.

3. Asqarova M. Ona tili o'qitish metodikasi. – Toshkent: TDPU nashriyoti, 2018.

4. Begimqulov U. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2021.

5. Bozorov O. Adabiyot o'qitish metodikasi. – Toshkent: Akademnashr, 2017.

6. Djumayev B. Ta'lim jarayonida interaktiv metodlar. – Toshkent: Innovatsiya, 2020.

7. Ergasheva N. O'quvchilarda ijodiy fikrlashni rivojlantirish. – Toshkent: Fan, 2019.
8. G'ulomov A. Ona tili ta'limining nazariy asoslari. – Toshkent: O'qituvchi, 2016.
9. Husanov B. Pedagogik texnologiyalar: nazariya va amaliyot. – Toshkent: Fan, 2021.
10. Ismoilov R. Ta'limda kompetensiyaviy yondashuv. – Toshkent: Innovatsiya, 2022.
11. Jo'rayev Q. Adabiy ta'limda zamonaviy metodlar. – Toshkent: Akademnashr, 2018.
12. Karimova D. Ona tili darslarida interaktiv usullar. – Toshkent: O'qituvchi, 2020.
13. Madrahimov X. Pedagogik innovatsiyalar asoslari. – Toshkent: Fan, 2019.
14. Nazarova Z. O'quvchilarda nutq madaniyatini shakllantirish. – Toshkent: TDPU, 2017.
15. Qodirov A. Ta'lim samaradorligini oshirish yo'llari. – Toshkent: Innovatsiya, 2021.